

ΕΝΟΤΗΤΑ Ε: Η Ελλάδα στον 20ο αιώνα

Ο **20ός αιώνας** υπήρξε για την Ελλάδα μια περίοδος εξαιρετικά σημαντική και γεμάτη από πολιτικές, κοινωνικές και οικονομικές μεταβολές, με πολλές προκλήσεις, αλλά και σημαντικές στιγμές εθνικής ανάκαμψης. Η χώρα βρέθηκε αντιμέτωπη με πολέμους, πολιτικές αναταραχές, εδαφικές διεκδικήσεις και κοινωνικές συγκρούσεις, ενώ στο τέλος του αιώνα κατακτούσε την ένταξή της στην Ευρωπαϊκή Ένωση.

1. Η Ελλάδα και οι Βαλκανικοί Πόλεμοι (1912-1913)

Η **Μεγάλη Ιδέα**, δηλαδή το όραμα για την ενοποίηση των περιοχών με ελληνικό πληθυσμό κάτω από την Οθωμανική κυριαρχία, ήταν ο βασικός οδηγός της ελληνικής εξωτερικής πολιτικής κατά τη διάρκεια των πρώτων δεκαετιών του 20ού αιώνα.

- Το 1912 και το 1913, η Ελλάδα συμμετείχε στους **Βαλκανικούς Πολέμους**, ως μέρος της **Βαλκανικής Συμμαχίας** με τη Σερβία, τη Βουλγαρία και το Μαυροβούνιο, με στόχο την εξόντωση της Οθωμανικής Αυτοκρατορίας στη Βαλκανική Χερσόνησο.
- Η Ελλάδα κέρδισε μεγάλες εδαφικές κατακτήσεις, αποκτώντας τη **Μακεδονία**, τη **Θράκη** και τα **νησιά του Αιγαίου**.
- Ωστόσο, οι Βαλκανικοί Πόλεμοι έκρυβαν και εσωτερικές αντιφάσεις, καθώς οι σύμμαχοι, ιδίως η Βουλγαρία, ήρθαν σε σύγκρουση με την Ελλάδα κατά τη διάρκεια του δεύτερου πολέμου, ο οποίος είχε εδαφικές συνέπειες.

2. Η Ελλάδα στον Α΄ Παγκόσμιο Πόλεμο και η Πολιτική Κρίση (1914-1922)

Ο **Α΄ Παγκόσμιος Πόλεμος** (1914-1918) είχε σοβαρές συνέπειες για την Ελλάδα, η οποία αρχικά ήταν ουδέτερη, αλλά οι πολιτικές διενέξεις μέσα στη χώρα την οδήγησαν σε εμπλοκή.

- Ο τότε βασιλιάς **Κωνσταντίνος Α΄** ήταν φιλογερμανικός και παρέμεινε ουδέτερος στον πόλεμο, ενώ ο πρωθυπουργός **Ελευθέριος Βενιζέλος**, ο οποίος ήταν υπέρ της Συμμαχίας (Αντάντ), ήθελε να συνταχθεί με τις Δυνάμεις της Αντάντ (Γαλλία, Βρετανία, Ρωσία).
- Η πολιτική κρίση κορυφώθηκε με την **Εθνική διχόνοια** (1915-1917) και οδήγησε σε εμφύλιο πόλεμο μεταξύ των φιλοβασιλικών και των βενιζελικών.
- Η Ελλάδα μπήκε στον πόλεμο το 1917 στο πλευρό των Συμμάχων και, μετά τη νίκη τους, απέκτησε **Νότια Μακεδονία** και **Θράκη**.

3. Η Μικρασιατική Εκστρατεία και η Καταστροφή του 1922

Η μεγαλύτερη καταστροφή της Ελλάδας στον 20ό αιώνα συνέβη το 1922, με την **Μικρασιατική Καταστροφή**.

- Η **Μικρασιατική Εκστρατεία (1919-1922)** ξεκίνησε με στόχο την ενοποίηση των ελληνικών πληθυσμών της Μικράς Ασίας στην Ελλάδα και τη δημιουργία ενός «Ελληνικού Κράτους» στη Μικρά Ασία.
- Παρά την αρχική επιτυχία, η στρατηγική των Ελλήνων απέτυχε, καθώς η αντίσταση των Τούρκων, υπό τον **Μουσταφά Κεμάλ Ατατούρκ**, οδήγησε σε στρατηγική ήττα.
- Το 1922, οι ελληνικές δυνάμεις ηττήθηκαν ολοσχερώς, και περίπου 1,5 εκατομμύριο Έλληνες της Μικράς Ασίας αναγκάστηκαν να εκτοπιστούν, μέσω της **Συνθήκης της Λωζάνης (1923)**, όπου συμφωνήθηκε η **ανταλλαγή πληθυσμών** (Έλληνες και Μουσουλμάνοι).
- Η καταστροφή αυτή δημιούργησε ένα τεράστιο ανθρωπιστικό πρόβλημα για την Ελλάδα, με χιλιάδες πρόσφυγες που κατέκλυσαν την Ελλάδα και αυξήθηκαν οι κοινωνικές και οικονομικές δυσκολίες.

4. Η Δεκαετία του 1920 και η Δημοκρατία

Μετά την ήττα στην Μικρά Ασία, η Ελλάδα πέρασε σε μία περίοδο πολιτικής αστάθειας:

- Το 1924, η Ελλάδα κατήργησε τη **βασιλεία** και έγινε **προεδρική δημοκρατία**, με την ανακήρυξη της Δημοκρατίας και την εκλογή του **Αλέξανδρου Παπαναστασίου** ως προέδρου.
- Η πολιτική ζωή ήταν εξαιρετικά διχασμένη και ασταθής, με πολλές κυβερνητικές αλλαγές και κοινωνικές αναταραχές.

5. Η Δικτατορία Μεταξά (1936-1941)

- Το 1936, ο **Ιωάννης Μεταξάς**, στρατηγός και πολιτικός, ανέλαβε την εξουσία και εγκαθίδρυσε δικτατορία με το όνομα "**Καθεστώς της 4ης Αυγούστου**".
- Το καθεστώς αυτό είχε αυταρχικό χαρακτήρα, ενώ προσπάθησε να ελέγξει την κοινωνία και να προωθήσει την εθνική ενότητα και τη σταθερότητα σε περίοδο οικονομικής δυσκολίας.

6. Η Ελλάδα στον Β΄ Παγκόσμιο Πόλεμο και η Κατοχή (1940-1944)

Η Ελλάδα βρέθηκε στο επίκεντρο του **Β΄ Παγκοσμίου Πολέμου** μετά την **ιταλική επίθεση** τον Οκτώβριο του 1940. Ο ελληνικός στρατός πέτυχε μια μεγαλειώδη νίκη,

αναγκάζοντας τους Ιταλούς να υποχωρήσουν, γεγονός που ενίσχυσε την εθνική υπερηφάνεια.

- Στη συνέχεια, όμως, η Ελλάδα καταλήφθηκε από τις δυνάμεις του Άξονα (Γερμανία, Ιταλία και Βουλγαρία), και η χώρα βρέθηκε υπό **ναζιστική κατοχή**.
- Η Κατοχή υπήρξε ένα τραυματικό κεφάλαιο, με σφοδρές οικονομικές δυσχέρειες, καταναγκαστικά έργα, πείνα και εκτοπίσεις.

7. Ο Εμφύλιος Πόλεμος (1946-1949)

Μετά την απελευθέρωση από τους Ναζί το 1944, η Ελλάδα βρέθηκε σε εμφύλιο πόλεμο μεταξύ του **κομμουνιστικού** κινήματος και των **φιλοδυτικών** δυνάμεων που υποστηρίζονταν από τις ΗΠΑ και τη Μεγάλη Βρετανία.

- Ο εμφύλιος πόλεμος, που διήρκεσε από το 1946 έως το 1949, είχε σοβαρές κοινωνικές και πολιτικές συνέπειες και οδήγησε σε μια μοιραία διαίρεση της κοινωνίας.

8. Η Χούντα των Συνταγματαρχών (1967-1974)

Η πολιτική αστάθεια συνεχίστηκε και στις δεκαετίες του 1960 και 1970, και η Ελλάδα βρέθηκε ξανά υπό δικτατορία με την **Χούντα των Συνταγματαρχών** το 1967.

- Η Χούντα κατέλαβε την εξουσία μέσω πραξικοπήματος και παρέμεινε στην εξουσία μέχρι το 1974, καταργώντας τη δημοκρατία και περιορίζοντας τις ελευθερίες.

9. Η Μεταπολίτευση και η Δημοκρατία (1974 και μετά)

- Το 1974, μετά την **τουρκική εισβολή στην Κύπρο** και την πτώση της Χούντας, η Ελλάδα αποκατέστησε τη Δημοκρατία με την αποκατάσταση της βασιλείας (αν και η χώρα παρέμεινε δημοκρατική με συνταγματικές αλλαγές).
- Η Ελλάδα εισήλθε στην **Ευρωπαϊκή Οικονομική Κοινότητα (ΕΟΚ)** το 1981, προσφέροντας στις επόμενες γενιές περισσότερες δυνατότητες οικονομικής ανάπτυξης και διεθνούς συνεργασίας.

Συμπέρασμα

Η Ελλάδα στον 20ό αιώνα πέρασε από σοβαρές κρίσεις, καταστροφές και πολιτικές αβεβαιότητες, αλλά και από σημαντικές στιγμές εθνικής ανάκαμψης και κοινωνικής πρόοδου. Από την **ανεξαρτησία και τους Βαλκανικούς Πολέμους** μέχρι την **κατοχή**,

τον Εμφύλιο Πόλεμο, τη Χούντα και τη Μεταπολίτευση, ο 20ός αιώνας υπήρξε μια περίοδος αναγκαίων αλλαγών για τη διαμόρφωση της σύγχρονης ελληνικής κοινωνίας.